

Važnost učenja za poduzetništvo u uvjetima velikih strukturnih promjena hrvatskog gospodarstva i poslovanja na jedinstvenom tržištu Europske unije

Tihana Kraljić, Carevdar 164, 48 260 Križevci, tihana.kraljic@kc.t-com.hr

Sažetak

Danas su promjene u okruženju toliko brze da svi u Hrvatskoj bez obzira jesu li zaposleni, nezaposleni ili poduzetnici moraju stalno učiti, stjecati nova znanja i kompetencije ili jačati postojeće. To u prvi plan stavlja potrebu i veliki potencijal za razvoj cjeloživotnog učenja. Za gospodarski rast važna je aktivnost, inovativnost i uspjeh poduzetnika što otvara pitanje potrebe učenja za poduzetništvo. Posljednjih dvadeset godina u hrvatskom su se gospodarstvu dogodile ozbiljne strukturne promjene, a uz to poduzetnici su se morali prilagoditi utjecajima globalne ekonomske krize i pripremati za poslovanje na jedinstvenom europskom tržištu.

Kako bi se mogao ocijeniti pristup i važnost učenja za poduzetništvo na poduzetničku aktivnost u Hrvatskoj, potrebno je istražiti postojanje i doprinos vladinih politika, ponudu programa učenja za poduzetništvo, iskazane potrebe poduzetnika i korisnost izvedenih programa. U ovom radu temeljem analize provedbe vladinih politika i projekata za cjeloživotno učenje i učenje za poduzetništvo i projekata financiranih iz fondova Europske unije u Koprivničko-križevačkoj županiji predložen je Model razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo.

Ključne riječi: *cjeloživotno učenje, učenje za poduzetništvo, vladine politike, gospodarski razvoj, jedinstveno europsko tržište, model razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo*

1. Uvod

Kada analiziramo hrvatsko gospodarstvo u posljednjih dvadeset godina ili bilo koji segment važan za razvoj hrvatskog gospodarstva, a u ovom slučaju cjeloživotno učenje i učenje za poduzetništvo moramo ga promatrati u kontekstu tri važne činjenice: 1) hrvatsko je gospodarstvo u posljednjih dvadeset godina doživjelo ozbiljne strukturne promijene, 2) hrvatsko je gospodarstvo suočeno sa svjetskom gospodarskom krizom, 3) hrvatsko se gospodarstvo treba pripremati za izazove poslovanja na jedinstvenom europskom tržištu.

Cilj je ovog rada istražiti vladine politike i programe cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo, potrebe poduzetnika za učenjem, ponudu koju poduzetnici imaju te ocijeniti ponuđene programe. Početne su hipoteze:

- U Hrvatskoj je prepoznata važnost cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo, ali Hrvatska značajno zaostaje u odnosu na Europsku uniju (EU) i zemlje članice EU,
- U Hrvatskoj nije razvijen sustav praćenja programa cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo što dovodi u pitanje njihovu učinkovitost i angažirana sredstva.

U radu je prikazana je provedba vladinih politika i projekata za cjeloživotno učenje i učenje za poduzetništvo u Koprivničko-križevačkoj županiji te provedba projekata financiranih iz fondova EU. Temeljem analize rezultata provedenih projekata, a s ciljem učinkovitog razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo predložen je Model razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo.

2. Cjeloživotno učenje u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj

2.1. Cjeloživotno učenje u EU

Pojam cjeloživotno obrazovanje (lifelong education), odnosno cjeloživotno učenje (lifelong learning) po prvi puta se pojavljuje u Engleskoj dvadesetih godina prošlog stoljeća. Oblici cjeloživotnog učenja jesu formalno, neformalno i informalno obrazovanje. Pri tome se formalno obrazovanje provodi u formalnim obrazovnim ustanovama, pod neformalnim se podrazumijeva pohađanje seminara i tečajeva, a informalno obrazovanje jest samoobrazovanje.

U Europskoj uniji cjeloživotno učenje dobiva na važnosti nakon donošenja Lisabonske strategije prema kojoj je strateški cilj EU usmjeren na to da do 2010. postane najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo svijeta utemeljeno na znanju. (European Council, 2000.).

Da bi europsko gospodarstvo ostvarilo prijelaz na gospodarstvo utemeljeno na znanju bilo je nužno stjecanje novih vještina što se moglo ostvariti samo cjeloživotnim učenjem. Iz Izvješća o napredovanju u odnosu na ciljeve Lisabonske strategije u obrazovanju i osposobljavanju (European Commission, 2005.) vidljivo je da odrasli ne sudjeluju u učenju dovoljno brzo da bi se dosegla referentna razina do 2010. godine. Iste godine Lisabonska strategija je revidirana, a prioriteti su usmjereni na rast i zapošljavanje.

U 2009. godini ministri obrazovanja EU-a sporazumjeli su se oko pet mjerila u obrazovanju i osposobljavanju koje treba ispuniti do 2020. godine, što čini novi Strateški okvir za europsku suradnju u području obrazovanja i stručnog usavršavanja (Strategic framework for European cooperation in education and training „ET 2020“). Jedno od mjerila je da prosječan stupanj sudjelovanja u cjeloživotnom učenju treba biti barem 15% odrasle populacije (dobna skupina između 25 i 64 godine). Trenutačni je udio 9,3%. Primjeri dobre prakse u EU jesu Finska i Irska koje su načela cjeloživotnog učenja ugradila u velik broj obrazovnih politika. Prvi programi EU za razvoj cjeloživotnog učenja bili su Socrates, Leonardo da Vinci i eLearning program koji su završili krajem 2006. godine. Iste je godine Odlukom Europskog parlamenta i Vijeća EU br. 1720/2006/EC uspostavljen Program za cjeloživotno učenje (Lifelong Learning Programme - LLP) koji pokriva razdoblje od 2007. do 2013. godine. Za njegovu provedbu osigurano je 6.9 milijardi eura.

2.2. Cjeloživotno učenje u Republici Hrvatskoj

Hrvatska ima stogodišnju tradiciju u obrazovanju odraslih. Proces ulaska Hrvatske u EU imao je značajan utjecaj na prepoznavanje važnosti cjeloživotnog učenja, posebno kroz prilagodbe Lisabonskoj strategiji i razvoju gospodarstva temeljenog na znanju. U Hrvatskoj se od oblika cjeloživotnog učenja najviše razvilo formalno obrazovanje, a najčešće se koristi pojam obrazovanje odraslih. Obrazovanje odraslih ugrađuje se u Vladine strateške dokumente, stvara se zakonodavni i institucionalni okvir, a sve češće se koristi i pojam cjeloživotno učenje. Vlada RH je 2004. godine prihvatila Strategiju i prijedlog akcijskog plana obrazovanja odraslih. Nacionalni razvojni dokument Strateški okvir za razvoj 2006-2013. iz 2006. godine također upućuje na potrebu razvoja cje-

loživotnog učenja. Glavno je institucionalno tijelo za cjeloživotno obrazovanje Agencija za obrazovanje odraslih koja je osnovana 2006. godine. Agencija se 2010. godine spaja s Agencijom za strukovno obrazovanje i nastavlja s radom pod nazivom Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Za razvoj zakonodavnog okvira važna je 2007. godina u kojoj su donesene tri važna zakona: Zakon o obrazovanju odraslih, Zakon o pučkim otvorenim učilištima i Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu.

Proces ulaska Hrvatske u EU otvorio je mogućnost korištenja sredstava kroz programe i fondove EU. Za obrazovanje odraslih važna je provedba Programa CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization) - Pomoć Zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji. Kroz Projekt CARDS 2004 Obrazovanje odraslih u vrijednosti od 1,5 milijuna eura izrađena je analiza postojećeg stanja u obrazovanju odraslih s preporukama u smjeru izmjena zakonodavnog okvira, povećanja kvalitete obrazovanja odraslih, sustavnog praćenja i potrebe osiguranja financijskih sredstava. Važna je preporuka potreba razvoja neformalnog obrazovanja. Pokrenuta je baza podataka o ustanovama za obrazovanje odraslih, njihovim programima i polaznicima. Baza se održala, a nakon spajanja Agencije za strukovno obrazovanje i Agencije za obrazovanje odraslih baza se koristi pod nazivom Andragoški zajednički upisnik podataka (AZUP). Baza je u potpunosti zaživjela u dijelu koji se odnosi na popis ustanova koje provode programe formalnog obrazovanja, ali nije zaživjela u dijelu koji se odnosi na popis onih koji provode programe neformalnog obrazovanja. U bazi je 351 ustanova koja provodi programe formalnog obrazovanja i svega 44 ustanove koje provode programe neformalnog obrazovanja, što nije ni blizu stvarnom stanju broja ustanova i subjekata koji provode programe neformalnog obrazovanja i učenja. To znači da nemamo bazu podataka o neformalnom obrazovanju, izvođačima, polaznicima i programima. Bez tih podataka teško je procijeniti utjecaj i važnost cjeloživotnog učenja u Hrvatskoj.

Od 2007. godine Hrvatskoj je otvoren je predpristupni program IPA Instrument for Pre-Accession Assistance koji financira projekte jačanja institucionalne sposobnosti i stvaranja tehničkih preduvjeta za preuzimanje obveza punopravnog članstva uključujući i upravljanje strukturnim i kohezijskim fondovima. Program IPA ima V komponenti, a komponenta Razvoj ljudskih resursa IV podržava mjere usmjerene na poticanje zapošljavanja, obrazovanja i usavršavanja. Povlačenje sredstava u Hrvatskoj provodi se temeljem Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala. Prema financijskoj alokaciji za provedbu Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala iz IPA sredstava za Hrvatsku je za razdoblje 2007.-2012. osigurano 86 milijuna eura.

Većina projekata vezana je posredno ili neposredno na razvoj cjeloživotnog učenja, a posebno treba izdvojiti projekte Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova i Lokalna partnerstva za zapošljavanje - faza 3.

Hrvatska također ima pristup sredstvima iz Programa za cjeloživotno učenje koji se sastoji od četiri sektorska potprograma: Program Erasmus, Program Leonardo da Vinci, Program Grundtvig i Transverzalni program. Državno tijelo zaduženo za uključivanje i nadzor provedbe programa u RH je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a Nacionalna agencija za provedbu programa je Agencija za mobilnost i programe.

3. Učenje za poduzetništvo u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj

3.1. Učenje za poduzetništvo u Europskoj uniji

Učenje za poduzetništvo (entrepreneurial learning) treba sagledavati kao dio cjeloživotnog učenja, odnosno ključnu kompetenciju cjeloživotnog učenja. Europski parlament i Vijeće Europske

unije objavili su 18. prosinca 2006. godine dokument Preporuka o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC) i dodatak Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje - Europski referentni okvir. U njemu je kao jedna od 8 ključnih kompetencija i *smisao za inicijativu i poduzetništvo* koja je definirana kao sposobnost pojedinca da pretvori ideje u djela. Obuhvaća kreativnost, inovaciju, preuzimanje rizika i sposobnost svrsishodnog planiranja i vođenja projekata.

Za učenje za poduzetništvo važna je i Europska povelja o malim i srednjim poduzećima (European charter for small enterprises european community-SME) (European Council, 2000.).

Tim dokumentom EU ukazuje na važnost malog i srednjeg poduzetništva za otvaranje radnih mjesta, inovativnost, ekonomsku dinamiku i socijalnu uključenost. Kroz Povelju poziva članice EU na davanje potpore malom i srednjem poduzetništvu u deset područja od kojih je prvo obrazovanje i učenje u segmentu poduzetništva. Europska komisija u suradnji s norveškom vladom organizirala je 2006. godine u Oslu konferenciju Poduzetničko obrazovanje u Europi: poticanje poduzetničkog razmišljanja kroz učenje i obrazovanje. Nakon konferencije Europska komisija objavila je strateške preporuke, takozvanu Oslo Agendu. Preporuke su usmjerene na razvoj politika i strategija učenja za poduzetništvo, razvoj kurikuluma, organiziranje obuke za nastavnike, uvođenje poduzetništva u sve razine formalnog obrazovanja, osnovne i srednje škole i fakultete, suradnju s gospodarstvom i promociju učenja za poduzetništvo. Zakon o malom gospodarstvu (Small Business Act) SBA donesen je 2008. godine, a suradnja između članica Europske unije i Europske komisije na području učenja za poduzetništvo učvršćena je kroz Program strateškog okvira za europsku suradnju na području učenja i obrazovanja (ET 2020.).

3.2. Učenje za poduzetništvo u Hrvatskoj

Hrvatsko je gospodarstvo u posljednjih dvadeset godina doživjelo ozbiljne strukturne promijene. Broj velikih gospodarskih subjekata smanjio se s 3.385 koliko ih je u Hrvatskoj poslovalo 1993. godine, na svega 375 u 2010. godini. Istovremeno je rastao broj malih i srednjih poduzeća.

U 1993. godine poslovalo ih je 35.043, a u 2010. godini taj je broj dosegnuo 96.383. Danas malo i srednje poduzetništvo ima udjel od 99,6% u ukupnom broju gospodarskih subjekata, 66,6% u broju zaposlenih i 51,6% u ukupnom prihodu. To se uvelike odrazilo i na potrebe učenja za poduzetništvo. Politika poticanja poduzetništva postala je važna vladina politika. Sustavno poticanje poduzetništva s državne razine krenulo je 1997. godine. Ta vladina politika ima kontinuitet, stabilno financiranje i kod promjena vlada nije bilo većih zaokreta. Razlog tome treba tražiti u stvaranju partnerstva s jedinicama regionalne i lokalne samouprave i mreže potpornih institucija. Prvo su osnivani poduzetnički centri, a većina njih prerasta u razvojne agencije. One su uz poduzetničke inkubatore i tehnološke parkove glavna poveznica između poduzetnika i projekata poticanja poduzetništva. U procesu ulaska Hrvatske u Europsku uniju prihvaćaju se odrednice europskih politika, strategija i programa, posebno Lisabonske strategije, Povelje o malom i srednjem poduzetništvu i Oslo Agende. Strukturne promjene hrvatskog gospodarstva, globalna ekonomska kriza i proces ulaska Hrvatske u Europsku uniju stavljaju u prvi plan potrebu učenja za poduzetništvo. Dok velike tvrtke samostalno vode politiku obrazovanja i osiguravaju financijska sredstva, mali i srednji poduzetnici koji su u Hrvatskoj većina zahtijevaju drugačiji pristup. Oni samostalno samo iznimno vode računa o potrebama stjecanja novih znanja i kompetencija i nisu spremni izdvojiti financijska sredstva za vlastito obrazovanje i obrazovanje zaposlenika. Hrvatska je na korak do ulaska u Europsku uniju i da bi poduzetnici bili konkurentni na jedinstvenom tržištu Europske unije moraju uložiti dodatne napore, jačati svoje kompetencije i učiti.

Učenje za poduzetništvo prepoznato je kao prioritet, a od 2000. godine ministarstvo zaduženo za poduzetništvo provodi projekt Obrazovanje za poduzetništvo. Dosljedna provedba tog projekta od velike je važnosti za razvoj učenja za poduzetništvo u Hrvatskoj. Godišnje se za njega osigurava 800 000 eura. Najveći dio sredstava troši se na razvoj neformalnog obrazovanja, a manji dio na aktivnosti koje potiču razvoj učenja za poduzetništvo u svim razinama formalnog obrazovanja. Kroz dječji tjedan poduzetništva potiče se obrazovanje za poduzetništvo u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama. Potiče se i sufinancira rad učeničkih zadruga u osnovnim školama i učeničkih poduzeća u srednjim školama. Poduzetničko obrazovanje na visokoobrazovnim institucijama potiče se sufinanciranjem poslijediplomskih studija za poduzetništvo i studentskih poduzetničkih inkubatora. U razdoblju od 2001. do 2010. godine kroz provedbu projekta utrošeno je 4,9 milijuna eura. Organizirano je 2.596 seminara na kojima je sudjelovao 38.251 polaznik.

Ministarstvo ulaže trajne napore na povećanje kvalitete provedbe projekta. S Hrvatskom gospodarskom komorom pokrenulo je Projekt analize potreba za obrazovanjem kod malih i srednjih poduzetnika TNA analiza (Trening Need Analysis), kako bi se istražile potrebe poduzetnika. Analiza je provedena 2009., 2010. i 2011. godine. Ministarstvo usklađuje program, a u 2012. nove su teme: kako osmisliti i napisati EU projekt, kako provoditi EU projekt i zakonodavstvo EU.

Budući da se radi o proračunskim sredstvima važna je transparentnost i jednaka dostupnost za sve poduzetnike. Veliki napredak učinjen je 2010. godine kada je ministarstvo utvrdilo da organizatori obrazovanja po projektu mogu biti samo potporne institucije ministarstva, a da se pri ministarstvu kroz javni poziv stvori baza izvođača obrazovanja s utvrđenim referencama. To je osiguralo transparentnost, ujednačenu kvalitetu provedbe u cijeloj Hrvatskoj i pokrenulo stvaranje baze podataka o neformalnom obrazovanju za poduzetništvo.

Ministarstvo zaduženo za poduzetništvo preuzelo je u potpunosti inicijativu razvoja učenja za poduzetništvo i prihvaćanje politika i strategija Europske unije. Posebno je važno ostvareno partnerstvo s ministarstvom zaduženim za obrazovanje na uvođenju poduzetništva kao ključne kompetenciju u sve razine formalnog obrazovanja. U Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obavezno i srednjoškolsko obrazovanje za 2010. i 2011. godinu uključeno je poduzetništvo kao međupredmetna tema.

Organizatori neformalnog obrazovanja za poduzetnike su i Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca i druga udruženja i udruge. One bi po uzoru na ministarstvo trebale ustrojiti bazu i osigurati dostupnost podatka o izvođačima i polaznicima neformalnog obrazovanja.

Nužnost razvijanja partnerstva između ministarstava, komorskih sustava i ostalih udruga poduzetnika prepoznata je još 2007. godine kada je Hrvatska gospodarska komora pokrenula nacionalnu koordinaciju E4E kojoj je pristupilo Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, Hrvatska udruga poslodavaca i Hrvatski zavod za zapošljavanje. Kasnije koordinaciji pristupaju i druga ministarstva i institucije te ona pokreće inicijativu za izradu Strategije učenja za poduzetništvo 2010.-2014. u skladu s preporukama Oslo Agende. U lipnju 2010. vlada prihvaća Strategiju učenja za poduzetništvo 2010.-2014. i Akcijski plan s ciljem senzibiliziranja šire javnosti za učenje za poduzetništvo i uvođenja poduzetništva u sve razine i sustave formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja i učenja. Prihvaćanjem tog strateškog dokumenta Vlada je pokazala da prepoznaje važnost i slijedi politiku Europske unije u razvoju učenja za poduzetništvo.

4. Model učinkovitog razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo u Koprivničko-križevačkoj županiji

Provedbu vladinih politika i programa i njihov utjecaj na regionalni razvoj i razvoj poduzetništva prikazat ćemo na primjeru Koprivničko - križevačke županije. Koprivničko-križevačka županija prema zadnjem popisu stanovnika iz 2011. godine ima 115.582 stanovnika, što je za 8.887 manje nego 2001. godine. Prema regionalniom indeksu konkurentnosti Hrvatske (Nacionalno vijeće za konkurentnost, 2011.) Koprivničko-križevačka županija pala je na ljestvici konkurentnosti županija na dvanaesto mjesto.

4.1. Cjeloživotno učenje-ustanove za obrazovanje odraslih

Deset ustanova iz Koprivničko - križevačke županije koje provode programe za obrazovanje odraslih upisano je u AZUP pri Agenciji za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i to: Pučko otvoreno učilište Koprivnica, Pučko otvoreno učilište Križevci, Srednja škola Koprivnica, Obrtnička škola Koprivnica, Srednja škola Ivan Seljanec Križevci, Visoko gospodarsko učilište Križevci, Obrtničko učilište Pouka, Instruktažni centar d.o.o. ustanova za obrazovanje odraslih Križevci, Strukovna škola Đurđevac i Sandia d.o.o. ustanova za obrazovanje odraslih.

Ustanove samostalno, u skladu s vlastitom procjenom potreba i kapacitetom, razvijaju programe obrazovanja odraslih. Srednje škole u Koprivnici i Križevcima, strukovna škola iz Đurđevca i Obrtnička škola Koprivnica provode samo formalno obrazovanje odraslih, odnosno verificirane programe Ministarstva, dok ostale provode i neformalno obrazovanje.

Neformalno obrazovanje provode i PORA Razvojna agencija Podravine i Prigorja, Koprivnički poduzetnik d.o.o., Križevački poduzetnički centar d.o.o., Hrvatska gospodarska komora-županijska komora Koprivnica, Hrvatska obrtnička komora Županijska komora Koprivničko-križevačke županije, Udruženja obrtnika Koprivnica, Križevci i Đurđevac, ali i Koprivničko-križevačka županija i pojedine jedinice lokalne samouprave te udruge koje djeluju u županiji.

4.2. Učenje za poduzetništvo

Nositelj provedbe projekta Obrazovanje za poduzetništvo ministarstva zaduženog za poduzetništvo jest PORA Razvojna agencija. Prema evidenciji od 2006. do 2011. ovaj oblik neformalnog obrazovanja imao je u organizaciji PORA-e 814 polaznika. U 2011. godini uvjete za provedbu ovog projekta stekli su Križevački poduzetnički centar i Obrtničko učilište Pouka.

Sredstva za financiranje PORA je osigurala prijavom na Javni poziv ministarstva. Poduzetnici su kvalitetno informirani i svi imaju jednaku mogućnost i pristup seminarima. PORA samostalno, temeljem procjene interesa poduzetnika odlučuje za koje seminare će se kandidirati. Svi polaznici seminara ispunjavaju ankete prije i nakon završetka seminara, što znači da PORA ima podatke o polaznicima seminara, njihove ocjene o korisnosti teme i kvaliteti izvedbe.

Podaci do sada nisu korišteni za izradu analize, što bi u budućnosti trebalo činiti.

4.3. Sudjelovanje u projektima iz Programa IPA

4.3.1. Komponenta III C Regionalni razvoj-regionalna konkurentnost

PORA Razvojna agencija jedna je od deset potpornih institucija koja je sudjelovala u provedbi projekta E-poslovanje - Poboljšanje konkurentnosti putem elektroničkog poslovanja (e-busine-

ss). Cilj projekta bio je unaprijediti konkurentnost poduzetnika kroz promociju i poticanje korištenja e-business rješenja. Kroz projekt je nabavljena oprema te su ojačani kapaciteti PORE da trajno educira poduzetnike u županiji o e-poslovanju i e-trgovanju.

4.3.2. Komponenta IV Razvoj ljudskih potencijala

Kroz projekt Regionalna mreža lokalnih obrazovnih ustanova provedena je analiza i izrađen dokument Metode analize obrazovnih potreba za gospodarski razvoj županije.

U projektu Mladi na tržištu rada izrađen je Analitički izvještaj o stavovima mladih i poslodavaca. Iz izvještaja je jasno vidljivo kolika je važnost cjeloživotnog učenja te da mladi od programa osposobljavanja sudjeluju samo u dokvalifikacijama i prekvalifikacijama vezanim za njihovo zanimanje. Zanimljivo je da su mladi iskazali najveći interes i zanimanje za učenje stranih jezika, vještine rada na računalu i poduzetničke vještine. Poduzetnici su iskazali nezadovoljstvo vještinama koje mladi imaju, ali smatraju da obrazovanje i osposobljavanje treba platiti netko drugi. Za Koprivničko - križevačku županiju izrađen je i Akcijski plan zapošljavanja mladih.

Kroz provedbu Projekta Lokalna partnerstva za zapošljavanje - faza 3 izrađena je Strategija razvoja ljudskih potencijala za Koprivničko - križevačku županiju za razdoblje 2011.-2013. U županiji je formirano Lokalno partnerstvo za zapošljavanje.

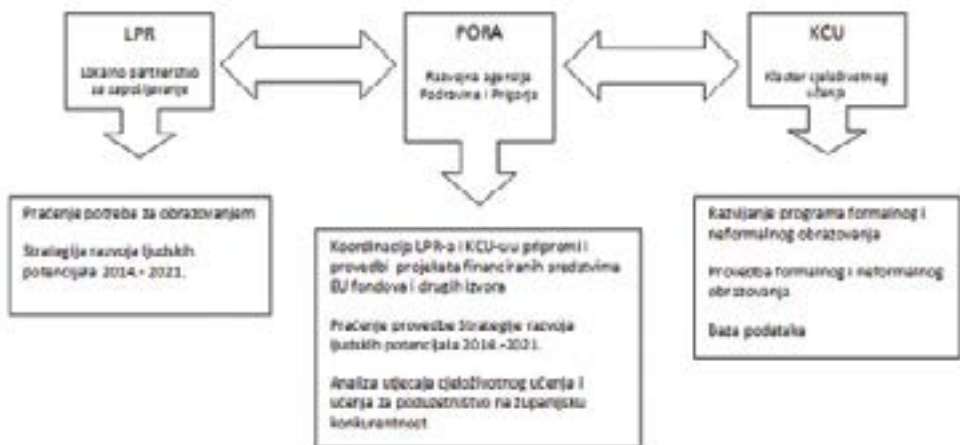
Grant shemom financiran je i projekt *Umrežavanje za bolji sustav cjeloživotnog učenja*. Opći cilj projekta bio je doprinijeti povećanju zapošljivosti dugotrajno nezaposlenih osoba na tržištu rada, a specifični cilj projekta jest unaprijediti sustav cjeloživotnog učenja kroz umrežavanje institucija u Koprivničko - križevačkoj županiji. Osnovan je **Klaster za razvoj i unaprjeđenje sustava cjeloživotnog učenja u Koprivničko - križevačkoj županiji** kojeg čini 25 institucija, predstavnička javnog, privatnog i civilnog sektora. Misija Klastera usmjerena je na cjeloživotno učenje i razvoj kompetencija, a svrha Klastera jest unapređenje suradnje, razvoj sustava i promocija cjeloživotnog učenja. Članovi Klastera su: Koprivničko - križevačka županija, Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Križevci, Hrvatska obrtnička komora - Obrtnička komora Koprivnica, Instruktažni centar d.o.o. Križevci, Instruktažni centar Ustanova za obrazovanje odraslih Križevci, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, Koprivnički poduzetnik d.o.o., Križevački poduzetnički centar d.o.o. Križevci, Obrtnička škola Koprivnica, Obrtničko učilište Pouka, PORA Razvojna agencija Podravine i Prigorja, Podravka d.d. Koprivnica, Pučko otvoreno učilište Koprivnica, Pučko otvoreno učilište Križevci, Sigurnost informacijskih sustava (SIS) d.o.o., Srednja škola Koprivnica, Srednja škola „Ivan Seljanec“ Križevci, Strukovna škola Đurđevac, Udruženje obrtnika Đurđevac, Udruženje obrtnika Koprivnica, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Zaklada za razvoj obrtništva, Gimnazija „Dr. Ivan Kranjčev“ Đurđevac, Udruga invalida Koprivničko - križevačke županije i Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Koprivnica.

Kroz provedbu IPA programa u Koprivničko - križevačkoj županiji izrađeni su važni dokumenti, ali nitko nije zadužen i ne prati njihovu provedbu niti se isti uvažavaju kod izvođenja programa cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo. Preporuka je da se temeljem navedenog utvrde institucionalni nositelji provedbe i koordinacije te sustavne analize i praćenja razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo kako bi ono bilo u funkciji gospodarskog razvoja i povećanja konkurentnosti Koprivničko - križevačke županije, odnosno da se uspostavi model učinkovitog razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo u Koprivničko - križevačkoj županiji.

Pri tome bi Lokalno partnerstvo za zapošljavanje trebalo biti nositelj istraživanja potreba za obrazovanjem poduzetnika i njihovih postojećih i potencijalnih zaposlenika. Temeljem tih potreba treba se pristupiti izradi nove strategije razvoja ljudskih potencijala u Koprivničko - križevačkoj

županiji za razdoblje 2014.-2021. Nositelj cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo treba biti Klaster cjeloživotnog učenja. Klaster mora biti operativan i sve aktivnosti i programi formalnog i neformalnog obrazovanja moraju se organizirati i provoditi kroz klaster. Pri klasteru treba formirati bazu svih izvedenih programa i korisnika, odnosno polaznika formalnog i neformalnog obrazovanja. Ulogu koordinatora između Lokalnog partnerstva za zapošljavanje i Klastera cjeloživotnog učenja na pripremi i prijavama za projekte iz fondova Europske unije treba preuzeti PORA Razvojna agencija. Njezin je zadatak da projekti cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo koji se provode u županiji budu u funkciji jačanja konkurentne sposobnosti gospodarstva i županije u cjelini. Izostanak koordinacije i sustavnog praćenja nosi opasnost neracionalnog korištenja sredstava i daljnji pad konkurentne sposobnosti županije.

Preporuka: Model učinkovitog razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo u Ko-privničko -križevačkoj županiji

5. Zaključak i preporuke

Cjeloživotno učenje u Hrvatskoj sustavno je razvijeno samo u jednom i to formalnom obliku, a najčešće ga nalazimo pod pojmom obrazovanje odraslih. Obrazovanje odraslih ugrađeno je u važne strateške dokumente (Strategija i akcijski plan za obrazovanje odraslih), stvoren je zakonodavni (Zakon o obrazovanju odraslih) i institucionalni okvir (Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih) te baza podataka, a sve češće se počinje koristiti pojam cjeloživotno učenje.

Učenje za poduzetništvo u Hrvatskoj razvija se sustavno, a nositelj je njegova razvoja ministarstvo zaduženo za poduzetništvo. Oko razvoja učenja za poduzetništvo ostvareno je široko partnerstvo, pokrenuta je Nacionalna koordinacija E4E i prihvaćen nacionalni strateški dokument Strategija učenja za poduzetništvo 2010. - 2014. Donesen je i Zakon o državnoj potpori za obrazovanje i izobrazbu. Prema izvješću Europske komisije o napretku obrazovanja i osposobljavanja u EU iz travnja 2011. u Hrvatskoj u cjeloživotnom učenju sudjeluje 2,3% odrasle populacije, dok je prosjek zemalja EU 9,3, a cilj u 2020. 15%. (European Commission, 2011).

Navedeno potvrđuje prvu hipotezu da Hrvatska na razini politika i strategija drži korak s Europskom unijom, ali da zaostaje u provedbi. Najveći izazov koji stoji pred Hrvatskom jest praćenje

provedbe strategija i izvješćivanje o postignutim rezultatima. Glavne su preporuke stvaranje baze podataka o neformalnom obrazovanju i učinkovito trošenje sredstva iz fondova Europske unije.

Na primjeru Koprivničko-križevačke županije testirana je i potvrđena druga hipoteza te se predlaže Model učinkovitog razvoja cjeloživotnog učenja i učenja za poduzetništvo. Model je primjenjiv i u drugim županijama, a osigurava formiranje baze polaznika i izvođača neformalnog obrazovanja kojeg u Hrvatskoj nema.

The Importance of Entrepreneurial Learning in the Light of Major Structural Changes in Croatian Economy and in Business Activity on the EU Single Market

Abstract

Rapid changes in our environment urge us to continuously acquire new knowledge and improve the existing once, no matter whether we are employed, unemployed or entrepreneurs. This automatically puts forward the need and great potential of the lifelong learning. It is the activity, innovativeness and the success of the entrepreneur which raises the question of the need for education in the entrepreneurship.

The Croatian economy suffered some serious structural changes in the last two decades, and the entrepreneurs had to learn to adjust to the influence of the global economic crisis and get prepared for business activities on the EU single market.

To evaluate the approach and importance of learning for entrepreneurial activities in Croatia, it is relevant to examine the existence and contribution of governmental policies, the programmes available for entrepreneurial education, the entrepreneurial requirements and the usefulness of these programmes.

This work suggests the Model for the development of lifelong learning and entrepreneurial education in the Koprivnica-Križevci County based on the analysis of the implementation of governmental policies and lifelong learning projects as well as entrepreneurial education and projects financed by the EU funds in the Koprivnica-Križevci County.

Key words: *lifelong learning, entrepreneurial learning, governmental policies, economic growth, EU single market, model for the development of lifelong learning and entrepreneurial education*

Literatura

1. Europska komisija, (2006), Oslo- Oslo agenda (2006), http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/support_measures/training_education/doc/oslo_agenda_final_en.pdf
2. Europsko vijeće, (2009), Strateški okvir za Europsku suradnju na području učenja i obrazovanja (ET 2020). http://www.atee1.org/uploads/EUpolicies/updated_strategic_framework_for_eucooperation_council_et2020.pdf
3. Europska komisija, (2011), Izvješće o napretku obrazovanja i osposobljavanja u EU http://www.atee1.org/uploads/EUpolicies/progress_indicators_and_benchmarks_2009.pdf
4. CARDS 2004 Regionalna mreža lokalnih obrazovnih institucija, (2009.) <http://www.asoo.hr/UserDocsImages/CARDS2004/Uspostava%20baze%20podataka.pdf>
5. IPA Komponenta IV Lokalna partnerstva za zapošljavanje-faza 3, (2011). <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=6664>
6. Vlada Republike Hrvatske, (2010.) Strategija učenja za poduzetništvo 2010.-2014.
7. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2010., 2011.) Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obavezno i srednjoškolsko obrazovanje
8. IPA Komponenta IV Umrežavanje za bolji sustav cjeloživotnog učenja, (2011). http://www.net4ill.com.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=5